

Podujatia - JÚL

4.7. (štvrtok) o 18.00 h **HUDBA POD HVIEZDNOU OBLOHOU – MIKE OLDFIELD**

Výber zaujímavostí zo života a hudobnej tvorby M. Oldfielda.

6.7. (sobota) o 11.00 h **MESIAC NA VANDROVKE**
Program v planetáriu o Mesiaci a Slnku pre najmenších školákov.

11.7. (štvrtok) o 18.00 h **HUDBA POD HVIEZDNOU OBLOHOU – POSOLSTVO ČASU**

Zastav sa a začni odznova pri počúvaní Piesní vzdialenej Zeme M. Oldfielda. *Uvádza: Roman Šankvalier*

13.7. (sobota) o 11.00 h **POTULKY OBLOHOU**
Program pod umelou hviezdnu oblohou planetária o hviezdach, planétach, Mesiaci a Mliečnej ceste. Vhodný pre mladších školákov.

18.7. (štvrtok) o 18.00 h **LETNÁ OBLOHA A EURÓPA KU HVIEZDAM**

Program pod umelou hviezdnu oblohou o letnej oblohe a našej Galaxii, doplnený filmom v angli čtine s českými titulkami k 50. výročiu ESO.

20.7. (sobota) o 11.00 h **MARTIN A HVIEZDA**
Rozprávka pod umelou hviezdnu oblohou pre deti od 4 rokov o Martinovi a jeho ceste za žiarivou hviezdou.

25.7. (štvrtok) o 18.00 h **HUDBA POD HVIEZDNOU OBLOHOU – JOHN WILLIAMS**

Hudba z filmov Hviezde vojny, Jurský park, Sám doma, Zachráň ňe vojaka Ryana atď. pod umelou hviezdnu oblohou.

ASTRONOMICKÉ POZOROVANIA PRE VEREJNOSŤ

Po zotmení v prípade priaznivého po časia.

10.7. o 22.00 h *Pozorovanie večernej oblohy ďalekohľadmi hviezdárne*

Podujatia - AUGUST

27.7. - 9.8. **TECHNICKÁ ODSTÁVKA**

10.8. (sobota) o 11.00 h **NEVESTA HVIEZD**
Rozprávka pod umelou hviezdnu oblohou pre najmenších školákov, spracovaná na motívy klasického laponského mýtu.

15.8. (štvrtok) o 18.00 h **MYTOLÓGIA A HVIEZDNA OBLOHA**

Súboje mýtických hrdinov, verná láska aj nenávisť. To všetko sa odohráva v pútavých mýtoch o súhvezdiach pod umelou hviezdnu oblohou planetária.

17.8. (sobota) o 11.00 h **PRINC PETER**
Pôvodný rozprávkový astronomický program pod umelou hviezdnu oblohou, v štýle klasickej rozprávky, určený mladším školákom a ich rodičom.

22.8. (štvrtok) o 18.00 h **HVIEZDY NÁŠHO NEBA**
Program pod umelou hviezdnu oblohou zameraný na niektoré výnimočné hviezdy nášho neba a niektoré exotické objekty vesmíru.

24.8. (sobota) o 11.00 h **VESMÍRNE OTÁZNIKY**
Hudobný program pod umelou hviezdnu oblohou pre deti od 5 rokov.

31.8. (sobota) o 11.00 h **ARIADNINA ČELENKA**
Rozprávka v planetáriu pre najmenších školákov, spracovaná podľa gréckej báje o súhvezdí Severná koruna.

ASTRONOMICKÉ POZOROVANIA PRE VEREJNOSŤ

Po zotmení v prípade priaznivého po časia.

28.8. o 21.00 h *Pozorovanie večernej oblohy ďalekohľadmi hviezdárne*

Termíny návštev

Dospelí: štvrtok o 18.00 h; **Deti:** sobota o 11.00 h
Astronomické pozorovania: streda v určených hodinách

Skupinové návštevy: pondelok až piatok o 9.00, 11.00, 14.00, a 16.00 h, sobota o 9.00 h
Kapacita projekčnej sály planetária je 68 miest.
Skupinové návštevy je nutné dohodnúť vopred telefonicky alebo osobne.

HVEZDÁREŇ A PLANETÁRIUM V PREŠOVE

Astronomický informátor

júl - august

4/2013

Vstupné

Večerné programy pre dospelých vo štvrtok:	2 €
Programy pre rodičov a deti v sobotu:	1 €
Astronomické pozorovania:	1 €
Individuálne návštevy po čas školských prázdnin:	2 €
Skupinové návštevy:	2 €
(zľava 1 € platí pre MŠ, 1.-3. ročník ZŠ, mládež a dospelých vyžadujúcich zvláštnu starostlivosť zľava 1,30 € platí pre 4.-9. ročník ZŠ, SŠ, VŠ a dôchodcov)	

Vydáva: **HaP v Prešove v spolupráci s pobočkou SAS pri SAV v Prešove**

Ročník XXXIX
Telefón/Fax: 051 / 7722065, 7733218
E – mail: hap@astropresov.sk
Internet: www.astropresov.sk

Celoštátne kolo ČVOH a finále AO 2013

ČVOH: V dňoch **11., 12. a 13. júna 2013** sa uskutočnilo **celoštátne kolo 23. ročníka** vedomostnej súťaže *Čo vieš o hviezdach?*, ktoré organizuje Slovenská ústredná hviezdáreň v Hurbanove. Podobne ako po niektoré minulé roky, prebiehala súťaž v priestoroch **Hvezdárne a planetária Maximiliána Hella v Žiari nad Hronom**. V rámci celého Slovenska sa na tomto finálovom kole zúčastnilo **66 súťažiacich** (v I. kategórii **22**, v II. kategórii **23** a v III. kategórii **21**). Súťaž prebiehala každý deň v dopoludňajších hodinách (10.00-13.30 hod.) a pozostávala z **troch písomných kôl** (astronomické príklady, slepá mapa oblohy, historický test) a záverečného **ústneho kola**. Odborná porota priebežne vyhodnocovala jednotlivé kolá a po sčítaní všetkých bodov sa konalo vyhodnotenie a slávnostné odovzdanie cien a diplomov pre prvých troch víťazov v každej kategórii a odovzdanie certifikátov o úspešnej účasti pre všetkých súťažiacich.

Predsedom poroty bol RNDr. Miroslav Znášik (hvezdárne Žilina), ďalej členmi poroty boli RNDr. Peter Augustín (KHaP MH Žiar nad Hronom), Mgr. Peter Dolinský (Geomagnetické observatórium Hurbanovo), RNDr. Danica Jančušková (HaP Prešov) a RNDr. Zdeněk Komárek (Hvezdárne Michalovce). Samostatne prebiehalo **súťažné kolo v planetáriu**, ktoré pripravili Bc. Tomáš Dobrovodský (KHaP MH Žiar nad Hronom) a Mgr. Stanislav Kanianský (Hvezdárne Banská Bystrica). Víťaz v každej kategórii tohto kola bol ocenený vecnou cenou.

Každý deň ráno o 9. hod. pred začiatkom súťaže si všetci súťažiaci spolu s pedagogickým dozorom mohli pozrieť náučný program v planetáriu.

Z nášho kraja sa najlepšie umiestnili:

v I. kat. **1. Alexandra Dzurová**, ZŠ ul. 8. mája Svidník

v II. kat. **15. Valentín Krigovský**, GK2, Prešov

v III. kat. **9. Matej Dzurov**, GK2, Prešov

Astronomická olympiáda 2013: Finále 7. ročníka *Astronomickej olympiády*, ktorú organizuje Slovenská astronomická spoločnosť pri SAV, prebiehalo v popoludňajších až večerných hodinách dňa **12. júna 2013** na tom istom mieste ako vedomostná súťaž ČVOH. V neskorých nočných hodinách riešené úlohy vyhodnotili členovia Výkonného výboru AO (RNDr.

Miroslav Znášik, RNDr. Zdeněk Komárek, RNDr. Danica Jančušková a Mgr. Marián Vidovenc) a na druhý deň **13. júna ráno** sa uskutočnilo slávnostné vyhodnotenie a odovzdanie cien víťazom.

Na finále AO sa v kategórii ZŠ zúčastnili **4** úspešní riešitelia z korešpondenčného kola a v kategórii SŠ **9** úspešní riešitelia.

Z nášho kraja získali diplom úspešného riešiteľa finálového kola AO v kat. SŠ:

4. Milan Pešta, GK2, Prešov a **7. Jakub Jambrich**, Gymn. JAR, Prešov, člen AK pri HaP v Prešove.

Piati najlepších úspešných riešiteľov sa zúčastnia na **Medzinárodnej olympiáde z astronómie a astrofyziky (IOAA)** v dňoch 27. júla - 5. augusta 2013 v gréckom prímorskom meste **Volos**. Aj keď Milan Pešta získal možnosť ísť do Grécka, kvôli prekročeniu vekovej hranice, musí odstúpiť svoje miesto ďalšiemu v poradí.

Výsledky celoštátneho kola ČVOH sú uvedené na www.suh.sk, výsledky finále AO na www.sas.astro.sk a spoločne na www.vesmir.sk.

Aj keď sa astronómia ako samostatný predmet na školách nevyučuje, zostáva naďalej obľúbenou vednou disciplínou medzi mladými ľuďmi, čoho dôkazom je aj aktívna účasť na astronomických súťažiach.

Jocelyn Bellová a pulzary

Meno **Jocelyn Bellová** je iste mnohým známe. Je to severoírka astronómka, ktorá ako mladá postgraduálna študentka na Univerzite v Cambridgei v Anglicku **objavila v roku 1967 pulzary**. Nobelovu cenu za tento objav však dostal vedúci jej doktorandskej práce **Anthony Hewish**.

Susan Jocelyn Bell Burnell (narodená 15. júla 1943 v Belfaste) sa o astronómii sa zaujímala už od detstva čítaním odborných kníh a navštevovaním observatória v Armaghu. Po maturite študovala **fyziku** na Univerzite v Glasgove a **rádioastronómii** na doktorandskom štúdiu na Cambridgskej univerzite.

Dva roky pracovala na stavbe rádioteleskopu pre pozorovanie kvazarov, ktorý v roku 1967 začal so systematickou prehliadkou oblohy. Dňa 28. novembra 1967 zachytila pulzujúci rádiový signál, ktorého zdroj bol neskôr identifikovaný ako **pulzar**. Pulzary sú rýchlo rotujúce neutrónové hviezdy vysielajúce usmernené pulzy žiarenia v pravidelných intervaloch.

V roku 1969 sa stala výskumnou pracovníčkou na univerzite v Southamptone v Anglicku.

Zaoberala sa štúdiom a pozorovaním vesmíru v oblasti gama žiarenia. Po vydaji (Burnellová) a narodení syna **prispôbovala svoju prácu potrebám rodiny**. V roku 1974 prešla do Mullardovho laboratória pre vedecký výskum vesmíru a pracovala v oblasti röntgenovej astronómie.

V roku 1982 sa stala vedúcou výskumnou pracovníčkou Kráľovského observatória v Edinburgu. Pozorovala galaxie a bola zodpovedná za prevádzku Maxwellovho ďalekohľadu na Havaji. V roku 1989 dostala od Kráľovskej astronomickej spoločnosti v Londýne **Herschelovu medailu za objav pulzarov**. V rokoch 1991 - 1999 bola **profesorkou fyziky** na Verejnej univerzite v Milton Keynes v Anglicku. V roku 1999 absolvovala prednáškové turné v Austrálii s príspevkom *Ženy vo vede*. Bola tiež hosťujúcou profesorkou na Princetonskej univerzite v USA. V súčasnosti je vo Veľkej Británii jednou z najuznávanejších vedeckých osobností a v júli tohto roku oslávi okrúhle jubileum **70 rokov**.

RNDr. Danica Jančušková

... na letnej oblohe

Dňa **12.8.2013** vo večerných hodinách nastane maximum najznámejšieho **meteorického roja Perzeidy**, kedy môžeme na oblohe zbadať až 100 meteorov za hodinu. Tohtoročné maximum nebude rušené Mesiacom, ktorý bude len 6 dni po nove a bude zapadať vo večerných hodinách, takže zvyšok noci bude tmavá a vhodná pre pozorovanie meteorov. Tento meteorický roj je však v činnosti už od 17.7. do 24.8. Perzeidy sú pozostatkami rozpadnutej kométy 109P/Swift-Tuttle, ktorá bola objavená v roku 1862. Svoje meno dostali podľa súhvezdia Perzea, v ktorom sa nachádza radiant - miesto odkiaľ nám zdanlivo na oblohe každý rok vylietavajú.

V období okolo letného slnovratu až do druhej polovice júla môžeme po západe Slnka od cca 22.30 do 23.50 hod. letného času, alebo pred jeho východom od 2.00 do 3.40 hod. na oblohe zbadať a pozorovať **nočné svietiace oblaky**. Viac aktuálnych informácií ako aj fotogalériu nájdete na <http://ukazy.astro.cz/nlc.php>

Mgr. Roman Tomčík